

Для розуміння антикризового управління зобразимо його основні складові: предмет, об'єкт, суб'єкт, основну мету, завдання, принципи та функції (рис. 1).

Отже, антикризове управління – це комплекс заходів з попередньої оцінки ймовірності і можливих наслідків потенційних криз, виявлення перших ознак криз, розробці антикризової стратегії, виконання планів антикризових заходів щодо попередження та ліквідації кризової ситуації, ліквідації наслідків кризи і запобігання можливості появи гострих криз в перспективі. Успіх його здійснення визначається своєчасністю та превентивністю.

УДК 339.74:339.972

В.С. Свірський, канд. екон. наук, доц. (ТНЕУ, Тернопіль)

Р.А. Грицик, магістрант (ТНЕУ, Тернопіль)

ДОЛАРИЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ЗМІСТ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Доларизація – це феномен міжнародних валютно-фінансових відносин, при якому грошові кошти інших держав заміщають функції національної валюти. До 70-х рр. XX ст. доларизація економіки була характерна тільки для низки острівних держав, що не мали національної валюти і замість неї офіційно використовували іноземну. У процесі глобальної фінансової інтеграції світ зіткнувся з феноменом прогресування доларизації, зокрема в країнах Центральної і Східної Європи і пострадянського простору.

Теоретичні і практичні проблеми доларизації висвітлені в працях зарубіжних вчених: А. Айзе, К. Артета, Р. Барро, А. Берга, М. Блєсера, П. Гвідотті, Б. Ейшенгріна, Г. Кальво, С. Каміна, П. Кругмана, М. Майлза, К. Рейнхарт, К. Рогофа, М. Савастяно, Д.Л. Томаса, М. Урібе, С. Шмуклера. Різноманітні підходи до аналізу цієї проблематики застосовували вітчизняні вчені, зокрема: Н. Атамась, О. Береславська, Н. Гребеник, А. Гриценко, О. Дзюблук, В. Козюк, З. Луцишин, В. Міщенко, Т. Цвігун. Однак нині бракує робіт, присвячених аналізу доларизації в умовах нового середовища глобальних макроекономічних процесів, чим і зумовлена актуальність тематики даної роботи.

За змістом доларизація – валютне заміщення, що зводиться до повного або часткового витіснення національних грошових одиниць із

внутрішніх трансакцій. З розгортанням процесів витіснення національних грошей сильними іноземними валютами, наприклад, широкого використання євро в країнах Центральної та Східної Європи, термін «доларизація» набув загального значення і в сучасній літературі використовується для позначення заміщення функцій національної валюти будь-якою іноземною валютою, та не обов'язково свідчить про те, що іноземною валютою є долар США.

За ступенем легальності використання іноземної валюти як платіжного засобу типово виділяють дві форми доларизації – офіційну та неофіційну, рідше виокремлюють третю форму – напівофіційну. Усього в світі є близько 50 офіційно доларизованих країн [1].

Каталізаторами процесів доларизації є макроекономічна нестабільність, нерозвиненість фінансового сектору, недосконалість інституційної моделі економіки, валютна інтеграція, системні ефекти глобальної економіки [2-4].

Рівень доларизації в Україні є дуже високим. За методикою МВФ він складає 33%. Насправді він є значно вищим, адже рівень доларизації депозитів в окремі роки сягав 40%, а доларизація кредитів майже 50%. Такий рівень доларизації економіки, підтверджує те, що боротьба з доларизацією повинна неможлива без змін у економічній політиці та запровадження системної політики дедоларизації з боку Національного банку України та уряду. У політиці дедоларизації може застосовуватися комплекс заходів економічної політики, як адміністративних (прямих), так і ринкових (непрямих). Для вирішення проблеми доларизації необхідним є забезпечення макроекономічної стабілізації та поєднання заходів монетарної, фінансової та регуляторної політики (зниження темпів інфляції; підвищення прозорості монетарної політики; підтримання режиму керованого плавання; оптимізація рівня міжнародних резервів; диференціація норм резервних вимог; зменшення державного боргу; регулювання національної платіжної системи у напрямі підвищення частки розрахунків в національній валюті тощо).

Інформаційні джерела:

1. Зикова О. Трансформація доларизації в країнах Латинської Америки в умовах глобалізації [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Зикова Ольга Ігорівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – 21 с.
2. Ize A. Dollarization of Financial Intermediation: Causes and Policy Implication / A. Ize, E. Levy-Yeyati // IMF Working Paper. – 1998. – № 28. – p. 3–48.

3. Calvo G. Currency Substitution in Developing Countries: An Introduction / G. Calvo, C. Vegh. // Washington DC: IMF Working Paper WP/92/40. – 1992. – №40. – 33 p.

4. Цвігун Т. Доларизація економіки України в умовах фінансових дисбалансів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Т. Б. Цвігун; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2013. – 20 с.

УДК 339.743.053.3

В.С. Свірський, канд. екон. наук, доц. (*ІФННІМ ТНЕУ, Тернопіль*)
М.І. Леочко, магістрант (*ІФННІМ ТНЕУ, Тернопіль*)

ДЕВАЛЬВАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКОЇ ПОЛІТКИ

В умовах прискорення глобалізації та посилення міждержавних протистоянь у валютній сфері, курс валюти є важливою ланкою, що пов'язує національну економіку з глобальною. Від характеру та моделі валютно-курсової політики держави залежить конкурентоспроможність її продукції. Відтак, проблематика валютного чинника в контексті впливу на розвиток економіки та як інструменту протекціонізму є актуальним предметом дослідження.

Теоретичним і практичним проблемам вивчення основних тенденцій та наслідків валютних протистоянь в рамках світового господарства присвячені дослідження Б. Ейхенгріна П. Кругмана, Д. Рікардса, Н. Рубіні, Д. Тобіна, Дж. Френкеля, С. Хунбіна. Деякі питання особливостей здійснення політики конкурентної девальвації відображені в працях українських вчених – Я. Белінської, О. Береславської, А. Гальчинського, Я. Жаліла, В. Козюка, Н. Кравчук, З. Луцишин, В. Міщенко, І. Співак, О. Шарова, В. Юрчишина та інших. Однак, у науці досі немає однозначної відповіді на питання ефективності використання валютного курсу в якості протекціоністського інструменту.

Валютний курс – чинник, який значимо впливає на соціально-економічний розвиток країни. Глибше розуміння ролі валютного курсу в протекціоністській політиці можливе при розгляді деяких теоретичних підходів цієї проблеми. Девальвація забезпечує тимчасове посилення цінової конкурентоспроможності національних товарів (робіт, послуг). Зниження курсу грошової одиниці національної валюти підвищує конкурентоспроможність вітчизняної продукції, оскільки для